

Діти підземелля (скорочено)

Володимир Короленко

Мати маленького розповідача Василя померла, коли йому було шість років. Батько сумував, не звертав уваги на сина. Із зовсім малою сестрою Сонею ще бавився, бо вона була схожа на матір. А син гуляв сам по собі.

У невеличкому місті текла річка, на річці був острів, а на острові — старий замок. У розвалинах замку оселилися жебраки та інші підозрілі особи. Головним серед них був пан Тибурцій Драб. Він мав двох діточок: семирічного сина Валека та трирічну донечку Марусю, яку майже ніхто не бачив.

Якось знічев'я хлопчик з друзями забрався до каплички на горі біля замку. Друзі злякалися "чортів" та втекли. А Василь познайомився з Валеком та маленькою хворою Марусею, що нетвердо стояла на ніжках. Він запросив своїх нових друзів до свого саду, але Валек відмовився: Василь — син судді. Суворий суддя не схвалить такого.

Василь став усе частіше ходити до дітей з "поганого товариства". Маруся була одного віку з його сестрою Сонею. Але Соня була кругленька, товстенька та веселенька. А Маруся була немов билинонька, що виросла без сонця: тоненька, бліда, смутна. Рідко-рідко вона сміялася. Тоді сміх її лунав, немов срібний дзвоник. А бігати та гратися Маруся зовсім не могла, тому що вона мешкала у підземеллі без сонячного світла і дуже погано харчувалася. Її улюблена забавка була одна: перебирати квіти. Тибурцій каже, що сіре каміння підземелля висмоктало з дівчинки життя.

Василь скаржитися, що батько його не любить — ніколи не приголубить. Валек відповідає, що всі у місті знають, що батько Василя дуже справедливий суддя, не побоявся навіть засудити графа, який кричав, що може всіх купити та продати.

Згодом про дружбу Василя з Валеком дізнається й Тибурцій. Він трохи сердиться, але дозволяє синові судді заходити до підземелля. Тільки щоб нікому — анічирк!

Василь згодом розуміє, що тільки тоді у підземеллі добра вечера, коли щось вдалося вкрасти. Син судді твердо впевнений, що чуже брати не можна, але йому так жалко маленьку Марусю, що завжди голодна...

Прийшла осінь. Дівчинка виявилася зовсім хворою. Вона чахне та марніє. І така сумна... Щоб якось потішити її, Василь розказує про хвору нещасну дівчинку сестрі Соні.

Сестра розчулилася та дозволила віддати хворій її найліпшу ляльку. Не назавжди — погратися.

Маруся дуже зраділа, навіть порожевела, почала посміхатися.

Але нянька почала допитуватися: "Де поділася лялька?" Соня казала, що лялька повернеться, що вона пішла гуляти. Це ще більше розбурхало підозри.

Батько Василя допитує його:

— Ти взяв ляльку?

— Я.

— Навіщо ти вкрав ляльку? Це ж подарунок твоєї покійної матері!

Але Василь уперто мовчить.

Раптом з'являється Тибурцій. Він віддає ляльку та все розказує пану судді. Суддя розуміє, що його син зовсім не злодій, а добра та чуйна людина. Він просить Василя вибачити його. А ще... Дуже сумна подія сталася: Маруся померла.

Батько не тільки відпускає сина попрощатися з дівчинкою, але й дає йому гроші для Тибурція. А ще просить попередити, що декому з мешканців замку краще забратися з міста, бо їх розшукує поліція.

Тибурцій з Валеком невдовзі зникли з міста.

Василь з батьком порозумілися.

Кожен рік, особливо навесні, Василь, Соня та їх батько носять квіти на могилу бідної Марусі — дитини підземелля.